

SM047:00/2013

Sisäministeriö

Suomen Punaisen Ristin lausunto luonnokseen hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta annetun lain muuttamisesta

Suomen Punainen Risti kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntonsa hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta annetun lain muuttamisesta.

Suomen Punainen Risti (SPR) on viranomaisia tukeva julkisoikeudellinen yhdistys, jonka oikeudellisesta erityisasemasta on Suomessa säädetty lailla (238/2000) sekä sen nojalla annetulla tasavallan presidentin asetuksella (811/2005). Kansainvälisesti Punaisen Ristin erityisasema perustuu sodan uhrien suojelemiseksi solmittuihin neljään Geneven yleissopimukseen vuodelta 1949 (SopS 8/1955) ja niitä täydentäviin kahteen lisäpöytäkirjaan vuodelta 1977 (SopS 82/1980).

Suomen Punainen Risti varautuu auttamisvalmiudessaan toimimaan viranomaisten apuna. Punainen Risti toimii kuitenkin aina riippumattomana organisaationa ja hoitaa viranomaisten kanssa sovittujen tehtävien lisäksi itsenäisesti omaan toimivaltaansa kuuluvia tehtäviä.

Sisäministeriön esityksen tavoitteena on muuttaa lakia kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta siten, että esityksellä pantaisiin täytäntöön uudelleen laadittu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi kansainvälistä suojelua hakevien henkilöiden vastaanottoa jäsenvaltioissa koskevista vaatimuksista. Tämä varmistaisi entistä yhdenmukaisemmat vastaanotto-olosuhteet jäsenvaltioissa, huomioiden erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien erityistarpeiden arvioinnin, kansainvälistä suojelua hakevan majoituksen ja ilman huoltajaa olevan lapsen edustajan määräytymisen edellytykset. Suomen Punainen Risti pitää näitä tavoitteita tärkeinä.

17.6.2014

Suomen Punainen Risti haluaa nostaa tässä lausunnossa seuraavia näkökulmia liittyen kansainvälistä suojelua hakevan vastaanottoon

Pykälään 6, Lain soveltaminen haavoittuvassa asemassa olevaan, ehdotetaan täydennettäväksi lisäämällä siihen säännös, jonka mukaan haavoittuva asema ja siitä johtuvat erityistarpeet selvitetään *yksilöllisesti kohtuullisen ajan kuluessa* asian vireille tulon jälkeen.

Suomen Punainen Risti pitää tärkeänä, että "kohtuullisen ajan kuluessa" täsmennetään perusteluissa tarkemmin, koska "kohtuullisen ajan kuluessa" voidaan tulkita monella tavalla. *Esitämme*, että perustelussa tavoitteena on *tunnistamistoimien suorittaminen kahden viikon aikana*. Hoitoon ohjaamisen ja turvapaikkaprosessin kannalta on ensisijaisen tärkeää todentaa kidutuskokemus ammattihenkilön toimesta ilman viivettä. Aikaisemmalla kidutuskokemuksella koti- tai lähtömaassa voi olla merkittävä painoarvo lupaprosessin lopputuloksen kannalta. Aikaisempi kidutuskokemus edellyttää Istanbulin protokollan ohjeistuksen mukaista tutkimusta (UNHCR, Professional Training Series No 8/Rev.1, 2004). Ulko-ministeriö on hiljattain kääntänyt tämän suomeksi, mutta koulutuksia ei ole vielä järjestetty lakimiehille tai terveydenhoitohenkilöstölle, eikä tämän standardin tuntevia ammattihenkilöitä ole Suomessa juurikaan. Standardin mukainen tutkiminen takaa kuitenkin hakijoiden oikeuksien toteutumisen.

Vastaanottodirektiivin 21 artiklassa on esimerkkiluettelo haavoittuvissa asemassa olevista henkilöistä. Esimerkkiluettelossa olevista ryhmistä haluamme nostaa esille *kidutettujen aseman ja artiklan toteutumisen Suomessa tällä hetkellä*.

Esimerkkiluettelossa tulisi myös erikseen nostaa esille *kidutuksen uhreiksi joutuneet lapset*. Suomea velvoittavan lapsen oikeuksien sopimuksessa, 39 artiklassa, vaaditaan toimia kidutuksen uhreiksi joutuneiden lapsien ruumiillisen ja henkisen toipumisen edistämisen. Tähän perustuen vastaanottolain 6§:n perusteluissa tulisi viitata direktiivin 23.4. mukaisiin velvollisuuksiin lapsia kohtaan.

RAY rahoittaa tällä hetkellä hanketta, jossa tarjotaan vaikeasti traumatisoituneiden pakolais- ja turvapaikanhakijalasten ja -nuorten erikoistuneita psykiatrisia palveluita. Hankkeessa hoidetaan vain vähän kidutusta kokeneita lapsia, koska heitä on kokemusten mukaan aika vähän. Toisaalta on paljon pakolaistaustaisia ja turvapaikanhakijoina vakavasti traumatisoituneita lapsia ja nuoria, joiden vanhemmat ovat kokeneet kidutusta. Ehdotamme, että vastaanottodirektiivin 21 artiklassa mainitaan myös erilaisissa *haavoittuvissa asemassa olevien ryhmien lapset*, koska

17.6.2014

vanhemman tai huoltajan traumatisoituminen vaikuttaa myös usein tämän kykyyn tarjota hoivaa ja huolenpitoa.

Olemme huolestuneita siitä, että tällä hetkellä Suomessa ei ole tarjolla *pysyviä erityispalveluita kidutuksen kohteeksi joutuneille lapsille*, joka epäkohta tulisi korjata mahdollisimman nopeasti.

Suomessa on kaksi kidutettujen kuntoutuskeskusta (Helsingin diakonisalaitoksen ja Oulun diakonissalaitoksen yksiköt), jotka kumpikaan eivät ole valtion rahoituksella toimivia, vaan toimintaa on rahoittanut Raha-automaattiyhdistys. Kidutuksen uhrien hoitaminen ja kuntouttaminen on erittäin vaativaa työtä. Suomen keskeisen velvoitteen täyttäminen on siis jätetty kolmannelle sektorille ja epävarmalle pohjalle. Direktiivin edellyttämästä toiminnasta tulisi *valtion olla selkeästi vastuussa ja toiminnan valtion pysyvästi rahoittamaa*.

Suomen velvollisuus on niin EU-lainsäädännön kuin kidutuksen vastaisen yleissopimuksen mukaisesti järjestää kidutuksen uhrien hoito ja kuntoutus. Velvollisuuden varmistamiseksi on järjestettävä tehokas uhrien tunnistaminen sekä tunnistettujen uhrien pikainen pääsy tarvitsemaansa *ammattitaitoiseen* hoitoon ja kuntoutukseen valtakunnallisesti kattavasti. Vastaanottolain pykälät eivät yksinään riitä ohjaamaan toiminnan toteuttamista. Toteuttaminen *edellyttää terveys- ja sosiaalipuolen palveluiden kehittämistä ja mahdollisesti myös lainsäädännön tarkistamista*.

Vastaanottolain 6§:n perusteluissa, jossa selvitetään vastaanottokeskusten henkilökunnan koulutuksen nykytilaa, todetaan, *että keskuksissa työskenteleville pyritään järjestämään ammatillista koulutusta*. Mielestämme tässä tulee vahvemmin nostaa esille, että koulutus olisi direktiivin mukaisesti jatkossa velvollisuus. Esitämme, että perusteluissa nostetaan esille myös *valtion velvollisuus resursoida koulutusta* riittävästi, kuten vastaanottodirektiivin 29§:ssä todetaan.

Majoitukseen liittyvään **pykälään 16**, ehdotetaan, että vastaanottokeskukseen majoittamisessa otetaan huomioon majoitettavien ikä ja sukupuoli. Majoitusjärjestelyillä tulisi turvata vastaanottokeskuksen asukkaat mahdolliselta seksuaaliselta ja sukupuoleen kohdistuvalta väkivallalta. Alaikäiset tulisi mahdollisuuksien mukaan majoittaa aikuisista erikseen, jotta olosuhteet heidän toipumiselleen olisivat mahdollisimman suotuisat Iän ja sukupuolen huomioiminen vastaa jo nykykäytäntöä, mutta on tärkeää huomioida tämä myös lakipykälässä.

17.6.2014

Edustajan kelpoisuuteen **pykälässä 40**, ehdotetaan, että *edustajaksi ei voida määrätä henkilöä, jolla on tai voisi olla eturistiriita lapsen kanssa*. Pidämme tärkeänä, että tämä tulee lakiin kirjatuksi, vaikka nykyisinkään vastaanottokeskusten työntekijät eivät ole voineet toimia edustajina. Lakiin kirjaaminen varmistaa sen, että mahdolliset muutkin eturistiriitalanteet huomioidaan.

Kristiina Kumpula
pääsihteeri

